

Ze současné medicíny

Transformace stomatologie

JIŘÍ VANĚK

Stomatologie je v Koncepci MZ ČR z roku 2001 definována jako samostatný lékařský směr se základními obory: praktické zubní lékařství, ortodontie, maxilofaciální chirurgie. V současné době prodělává řadu transformačních změn, které se dotýkají i systému vzdělávání na vysokých školách a univerzitách, samozřejmě také na Masarykově univerzitě v Brně. Jako obor má stomatologie na MU již osmdesátiletou historii, počínající začátkem 20. let minulého století, kdy v rámci Zemské nemocnice vzniklo v roce 1922 v městských budovách na Šilingrově náměstí první klinické fakultní pracoviště v Brně, které se vedle vlastní stomatologické péče začalo podílet na vzdělávací činnosti v rámci této lékařské specializace. Nejdříve to bylo (po ukončení studia všeobecného směru) vlastně postgraduální specializační studium ve dvouletých postgraduálních cyklech a od roku 1950 v rámci lékařské fakulty pregraduální výuka studentů samostatného stomatologického směru. K stomatologické klinice na Šilingrově náměstí se v této činnosti připojilo v roce 1952 stomatologické oddělení Zemské nemocnice na Hybešově ulici, jako přímá součást nemocnice na Pekařské ulici. Na tomto pracovišti bylo v roce 1960 zřízeno další univerzitní klinické pracoviště, II. stomatologická klinika, která se spolu s I. stomatologickou klinikou až do roku 1999 vedle specializované klinické stomatologické péče i výzkumné činnosti celostátního, v mnoha oblastech mezinárodního významu, podílela na vzdělávací, hlavně pregraduální výchově budoucích zubních lékařů. V období od roku 1950 do roku 1999 za součinnosti právě těchto klinických pracovišť absolvovalo LF naší univerzity 2011 studentů stomatologického směru.

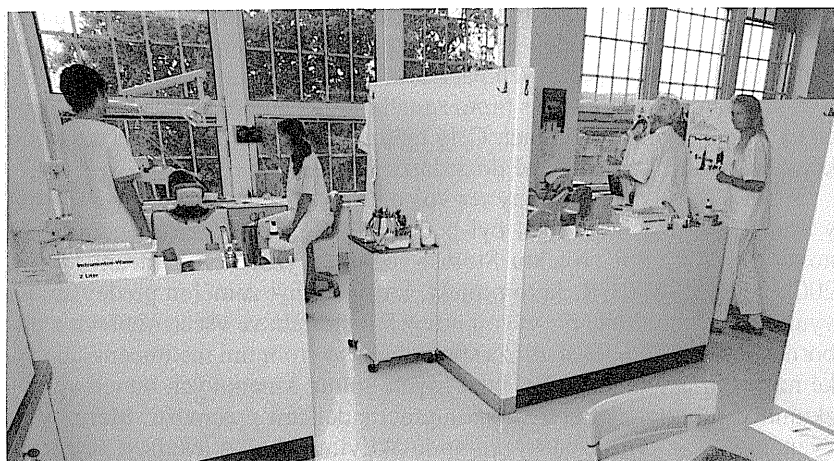

Do celé historie univerzitní stomatologie v Brně významně zasáhly společenské změny v roce 1989. Odborná činnost se na obou klinických stomatologických pracovištích dále specializovala, rozšířila se mezinárodní spolupráce, zásadně se začal měnit systém studia na stomatologickém směru prodloužením na 6 roků, s větším důrazem na zachování všeobecně medicínského vzdělání. Tento stav trval prakticky do roku 2004, kdy došlo na LF MU spolu s ostatními lékařskými fakultami v ČR ke zřízení nového programu studia zubního lékařství, a tím ke sladění obsahu studia s většinou dentálních škol EU.

Celému tomuto procesu však předcházely postupné změny již od poloviny 90. let. Byla to v Brně restrukturalizace obou stomatologických klinik z hlediska jejich odborného, vzdělávacího, výzkumného zaměření a celého uspořádání. Stalo se tak od 1. 10. 1999, kdy byla MZ ČR ustavena stomatologická klinika LF MU a FN U Sv. Anny a klinika ústní, čelistní, obličejové chirurgie (KÚČOCH) LF MU Brno, Bohunice. Stomatologická klinika získala statut klinického fakultního pracoviště ambulantního charakteru s 2 denními stacionárními lůžky, s hlavním zaměřením na obory praktické zubní lékařství a ortodoncie, vykonávající základní funkce pracoviště tohoto typu, tj. léčebně-preventivní, výchovně-vzdělávací a vědecko-výzkumnou činnost. Klinika čelistní, ústní a obličejové chirurgie se stala klinickým fakultním pracovištěm s 24 lůžky s hlavním zaměřením na maxilofaciální chirurgii, se základními funkcemi obdobnými jako měla stomatologická klinika. Vlastní restrukturalizace se odehrávala postupně, nejdříve přesunem KÚČOCH do FN Brno od 1. 12. 1999 a 15. 5. 2000 otevřením nově rekonstruované Stomatologické kliniky ve FN U Sv. Anny. Byly to změny zásadní a v rámci připravované koncepce oboru stomatologie v ČR přijaté MZ v r. 2001 prioritní. V ČR tak vznikla prostorově a přístrojově první moderně vybavená fakultní klinická pracoviště, připravená k činnosti ve specializovaném, odborném a výzkumném programu, ale i v činnosti pregraduální i postgraduální výchovy na moderní úrovni. Tato činnost byla urychleně realizována a rozvíjena ve všech oborech a odbornostech stomatologie. Zvláštní důraz byl přitom kladen na rozvoj specializovaných léčebných a preventivních metod, jako jsou dentální a orální implantologie, traumatologie, onkologie, specializované a preventivní metody v dětském i dospělém věku, využití nových biologických materiálů, specializované protetické, ortodontické ošetření anomálního a defektního chrupu, na ošetření rizikových, handicapovaných pacientů ve spolupráci s ostatními medicínskými obory. Jedním z hlavních nástrojů k tomu se stala výzkumná činnost na úrovni grantových projektů a dalších výzkumných spoluprací. V souběhu s tím byla dále modernizována pregraduální výuka opět za pomoci řady rozvojových projektů s důrazem na kvalitní vybavenost audiovizuální technikou, moderními nástroji a hlavně vybavení tzv. simulátory, které umožňují studentům modelový nácvik vlastního stomatologického ošetření bez rizika poškození pacienta

(obr.). Takový simulátor stojí 400-500 000 Kč. Důraz byl přitom kladen i na společenskou potřebu zvyšování počtu absolventů stomatologického směru a další trend lékařských fakult v rozvíjení postgraduálního, nejen výzkumného, ale i celoživotního, specializovaného vzdělávání.

To všechno vedlo od roku 2001 k dalším aktivitám, které znamenaly a znamenají v Brně podstatný rozvoj oboru a poslání univerzitní stomatologie. V roce 2003 proběhly na obou klinikách stomatologie evaluační inspekční návštěvy dentálních škol EU v rámci projektu DentEd, Tajex. Hodnocení vyznělo velmi pozitivně díky právě realizované restrukturalizaci klinik na přelomu roku 2000 a díky změnám z toho vyplývajícím. Přesto právě při těchto inspekcích bylo doporučeno pro vzájemnou kompatibilitu s evropskými dentálními školami realizovat další, již v úvodu prezentovanou zásadní transformaci programu studia stomatologie na studijní program zubní lékařství, která by umožnila ještě užší vzájemnou studijní, výzkumnou a odbornou propojenost s evropskými dentálními školami, nevyjímaje z toho výměnu studentů, odborníků. K této transformaci na naši univerzitní stomatologii už došlo a MU požádala o akreditaci nového studijního programu zubní lékařství v českém a anglickém jazyce. Tento program byl od 1. 9. 2004 na Lékařské fakultě MU MŠMT a MZ ČR akreditován a od téhož data v 1. ročníku zahájen. Program znamená opětné zkrácení studia ze 6 na 5 roků, více předmětů zubního zaměření, prohloubení praktického výcviku studentů při studiu a tím zkvalitnění odborné úrovně absolventů studijního programu zubního lékařství na vlastní povolání zubního lékaře v souladu s přijatým zákonem č. 95/2004 Sb., opravňující absolventa k samostatné ordináční činnosti ihned po promoci na LF. Přitom se přistoupilo ke zdvojnásobení počtu přijímaných studentů, čímž byla respektována v současném období proklamovaná zvýšená potřeba zubních lékařů.

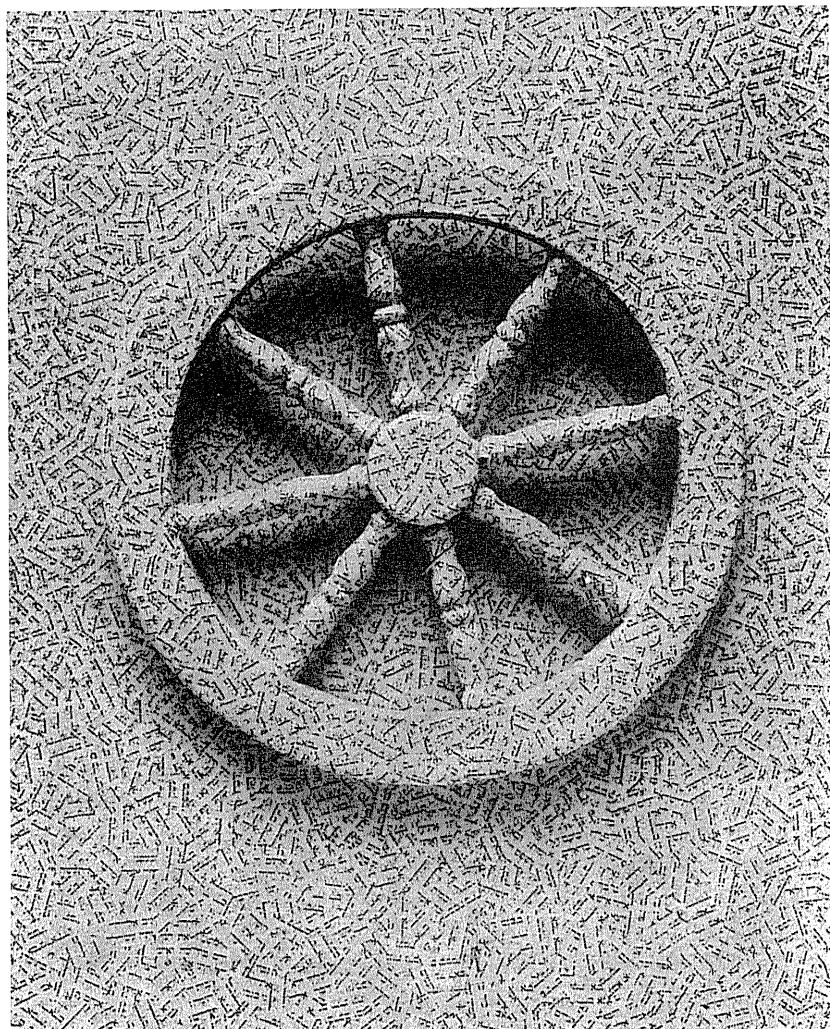

K další významné změně v rozvoji stomatologické kliniky LF MU a tím celé univerzitní stomatologie došlo od 1. 4. 2003, kdy bylo k stomatologické klinice FN U Sv. Anny připojeno stomatologické centrum, do té doby působící pod IDV PZ Brno, Vlnářská 6. V náplni stomatologické kliniky došlo tím k významnému rozšíření činnosti v postgraduálním celoživotním vzdělávání. V rámci kliniky bylo ustaveno Univerzitní vzdělávací stomatologické centrum pro zdravotnické vzdělávání. Za tím účelem byla jmenována zástupkyň přednosty kliniky pro zdravotnické vzdělávání. Byl přihlášen v roce 2004 realizován pracovníky stomatologické kliniky Projekt rozvoje celoživotního vzdělávání na všeobecném a stomatologickém směru za přímé součinnosti děkana LF MU, který má za úkol úroveň možností celoživotního vzdělávání na jednotlivých ústavech a klinikách LF zhodnotit a zároveň stanovit další postup v souladu se zákonem č. 95/2004 Sb. Za přispění tohoto projektu se zároveň podařilo zásadněji přispět k materiálnímu vybavení vzdělávacího procesu na stomatologické klinice, a to nejen v postgraduální výchově, ale i ve výchově pregraduální. Byla zřízena nová vzdělávací učebna pro praktickou výuku 20 studentů a tím byl také umožněn příjem zvýšeného počtu studentů.

Prakticky současně dochází na stomatologické klinice LF MU a FN U Sv. Anny v roce 2004 k dalšímu významnému rozvoji vzdělávacího působení za vydatného přispění státního a regionálního rozpočtu a podpory vedení FN. Představuje to rekonstrukce nového Vzdělávacího ordinančního ortodontického sálu v pavilonu D s 12 ordinančními soupravami pro specializační tříletou přípravu v oboru ortodontie, čímž bude klinika připravena v souladu s delegovanou akreditací každý rok připravit k atestaci 3-5 lékařů-ortodontistů, a dále rekonstrukce dalších prostorů v pavilonu „S2“ FN U Sv. Anny s cílem rozšíření možností ošetřování rizikových a handicapovaných pacientů. Na klinice tak vznikne denní stacionář s 8 lůžky s ordinančním zázemím a k tomu nová posluchárna pro 60-70 posluchačů. Má to být vlastně zárodek založení Centra pro stomatologické ošetření handicapovaných a rizikových pacientů; to bude formou vzdělávacích aktivit připravovat odborníky s tímto zaměřením. V rámci této činnosti se počítá i se zahraniční spoluprací. Celý tento záměr by měl být realizován do konce roku 2005, eventuálně do začátku roku 2006.

Tento široký výše uváděný rozvoj na univerzitní stomatologii v Brně v druhé polovině roku 2004 byl potvrzen ještě další významnou skutečností, totiž přijetím projektu Stomatologické výzkumné centrum na rok 2005-2009 MŠMT ČR. Je to projekt, který má být zaměřen především na využití biotechnologie při vývoji nových materiálů ve všech oborech a odbornostech zubního lékařství za spolupráce s výrobními institucemi, ale také na velmi aktuální využití buněčných kultur, kmenových buněk ve výzkumu v zubním lékařství ve spolupráci s dalšími pracovišti. Mělo by to významně podpořit celou výzkumnou aktivitu zubního lékařství se zaměřením na mladé pracovníky.

Závěrem lze konstatovat, že v rámci brněnské univerzitní stomatologie za přispění široké iniciativy a pochopení jednotlivých pracovníků, vedení fakultních nemocnic, LF, MU a dalších regionálních a státních institucí došlo a dochází v posledních deseti letech k významným změnám, k rozvoji, pokroku léčebně-preventivní činnosti, vzdělávací i výzkumné činnosti na moderní evropské úrovni. Přejeme si, aby všechny transformační změny v současné stomatologii přinesly předpokládané výsledky.

Jiří Kolář, Páté kolo, 1970